

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA

LETO XXVI, ŠTEVILKA 5 — MAJ 1985

Poslovanje v prvem tromesečju

Delavski sveti so v tem mesecu obravnavali poslovanje v prvih treh mesecih letošnjega leta. Podatki služijo kot prva orientacija, kako teče naše poslovanje, čeprav se resnična uspešnost ali neuspešnost lahko bolj objektivno izrazi šele v daljših obdobjih.

Rezultati prvega tromesečja v naši delovni organizaciji so znatno pod planiranimi za letošnje leto in, če upoštevamo inflacijo, ki je po uradnih podatkih dosegla 80-odstotno rast, tudi precej slabši od lanskoletnih. V delovni organizaciji smo dosegli 74 odstotkov planiranega celotnega prihodka, ker pa so znatno porasli stroški poslovanja in obveznosti iz dohodka, je ustvarjeni čisti dohodek še manjši - dosega le dobrih 62 odstotkov planiranega. Planirani višini smo se približali le pri osebnih dohodkih; zanje je bilo v vsej delovni organizaciji porabljenega kar 80 odstotkov čistega dohodka, za sklad skupne porabe in poslovni sklad pa je ostalo nekaj sredstev le v tozdu Avtooprema.

TOZD Tovarna embalaže

V Embalaži so dosegli bistveno nižji fizični obseg proizvodnje kot v lanskem prvem tromesečju (86,6 %) in so ostali za skoraj 27 odstotkov pod planom. Vrednost prodanih izdelkov in storitev (celotni prihodek) je dosegla le 68 odstotkov planirane. Porabljen sredstva so se povečala znatno bolj kot celotni prihodek - stroški brez pločevine so na primer porasli za 195,3 % - zato je ekonomičnost poslovanja padla. Dohodek tako kar za 33,3 % zaostaja za planom. Zaradi rasti materialnih stroškov se je močno povečal tudi delež dohodka vseh TOZD za DSSS. Nizek čisti dohodek ob hkratnem velikem povečanju sredstev za osebne dohodke (za 89 odstotkov v primerjavi z istim obdobjem lani) ni omogočil polnjenja skladov - namenili so le 26 milijonov din za stanovanjske potrebe in predpisana sredstva za rezervni sklad.

TOZD Tovarna avtoopreme

Fizični obseg proizvodnje tozda Avtooprema je bil v prvem tromesečju skoraj za četrtino večji od lanskega in 8 % nad planiranim. Tak obseg so dosegli ob 11 % večji produktivnosti. Povečana proizvod-

nja pa se še ni odrazila v celotnem prihodku, ki je za 19 % manjši od planiranega. Razlog je nov način plačevanja izvoznih proizvodov preko samoupravnega sporazuma, zaradi katerega so plačila obračunana šele po dveh mesecih. Povečan obseg proizvodnje in prodaje se bo tako vrednostno izrazil šele v drugem tromesečju. Tudi v Avtoopremi so rasla porabljena sredstva hitreje od celotnega prihodka, zato se je ekonomičnost poslovanja poslabšala.

Dosegli so 70 % planiranega dohodka in 56 % planiranega čistega dohodka. Sredstva za osebne dohodke so se več kot podvojila in so celo nekoliko presegle načrtovana zaradi stimulacije za izredne uspehe v fizični proizvodnji, uvedene v marcu. Ob tem pa je Avtooprema edina temeljna organizacija, ki je lahko izločila nekaj sredstev tudi za sklad, vendar ne v planirani višini (za sklad skupne porabe 84,3 %, za poslovni sklad pa 17,7 % planiranih sredstev).

TOZD Orodjarna in vzdrževanje

Celotni prihodek, dosežen v prvih treh mesecih, je za 91 % večji od lanskoletnega in 33 odstotkov nižji od planiranega. Če upoštevamo samo fakturirano realizacijo v tem obdobju, predstavlja najvišjo postavko interna realizacija storitev (66 %), ki je porasla v primerjavi z istim lanskim obdobjem za 63 %. Največjo rast izkazuje osnovna proizvodnja za zunanjo prodajo (indeks 509), sledijo pa nova orodja (indeks 477).

Takšna stopnja rasti pa je bolj posledica slabe realizacije v prvem lanskem četrtletju, saj planske številke niso nikjer dosežene. Porabljen sredstva so porasla manj kot celotni prihodek, kar je po daljšem padanju ekonomičnosti poslovanja v tej temeljni organizaciji vsekakor ugodno. Zaradi daljšega časovnega ciklusa proizvodnje v tej temeljni organizaciji pa se pojavljajo številni stroški, ki bremenijo zaloge in se bodo pojavili v obračunu takrat, ko bodo izdelki prodani. Zato je v tem trenutku težko soditi o ekonomičnosti in sploh uspešnosti poslovanja v TOZD Orodjarna in vzdrževanje.

Dohodek je mnogo nižji od planiranega. Zaradi porasta obveznosti, ki bremenijo dohodek, je čisti dohodek zadostoval komaj za pokritje osebnih dohodkov (ti so povečani za 121,8 %) in za oblikovanje obveznega rezervnega sklada.

Delovna skupnost skupnih služb

Celotni prihodek v delovni skupnosti je presegel planiranega za približno 25 odstotkov. Oblikuje se delno s prometom z materialom preko skupnega skladišča, ostalo (65 %) pa bremeni temeljne organizacije. Velik porast prihodka v DSSS je rezultat povečanih porabljenih sredstev za 193,6 %. Dohodek je dosegel planirano višino. Sklad skupne porabe je bil oblikovan v planirani višini, osebni dohodki pa so porasli skupno za 79,7 odstotkov.

TROMESEČJE V MOSTAH

V prvem tromesečju je gospodarstvo v naši občini doseglo ugodne stopnje rasti proizvodnje - v primerjavi z lanskim prvim četrtletjem se je povečala za dobra 2 odstotka. Naša Tovarna Embalaže je med petimi temeljnimi organizacijami, v katerih je proizvodnja upadla. Finančni rezultati v gradivu za Zbor združenega dela še niso zbrani, po ocenah pa so manj ugodni kot rezultati fizične proizvodnje, ker so se poslabšali plačilni in drugi pogoji poslovanja. V večini delovnih organizacij povečanje akumulacije ne zadošča niti za kritje prirasta vrednosti zalog, kaj šele za nove investicije. Po prvih ocenah so izgubo v prvem tromesečju izkazale 4 delovne organizacije.

Ugodne rezultate so delovne organizacije naše občine dosegli v izvozu. Skupni izvoz se je povečal za 31, konvertibilni pa za 34 odstotkov. Uspehi so nadpovprečni, saj smo v republiko, še posebej izrazito pa v Ljubljani, v prvem tromesečju zabeležili padec konvertibilnega izvoza.

Poslovne rezultate, ki jih je dosegla naša delovna organizacija v prvem tromesečju, so delavski sveti temeljnih organizacij ocenili kot izredno slabe in celo kritične, vsaj v tozdu Embalaže in tozdu Orodjarna in vzdrževanje. Ta kritičnost ima sicer v različnih tozdih različen značaj. Za tozdu Embalaže je značilno, da v zimskih mesecih nikoli ne dosega visoke proizvodnje in prodaje, (Nadaljevanje na 2. strani)

Od skromnega začetka do evropskega prvenstva

Na cestah v okolici Ljubljane in Portoroža so se 16. in 17. maja preizkusili domači in tuji rallyisti. Za osmi Saturnus rally, ki je prvič štel tudi za evropsko prvenstvo, pravijo, da je bil (spet) uspešen. Zanimanje zanj raste, letos si ga je »v živo« oglevalo okrog 100 tisoč gledalcev. Kot gostje Saturnusa pa so ga obiskali tudi mnogi naši poslovni partnerji - od tujih so prišli predstavniki Seime, Boscha, AZLK Moskvič ... Poleg športnega ima rally tudi poslovni in turistični pomen, kar se je v zadnjih dveh letih izrazilo tudi v delitvi organizacijskih in finančnih obveznosti med Saturnusom, AMZ Slovenije in Obalno-kraško poslovno skupnostjo Portorož.

Slika je s štarta v Portorožu, o rallyju pa piše I. Frbežar na 4. strani.

NOVA LINIJA ZA POKROVČKE

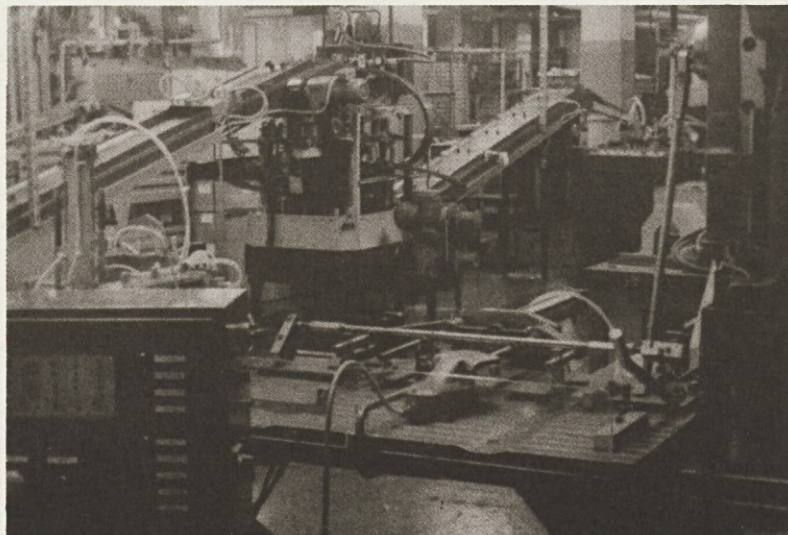
Skupen uspeh razvojnikov Embalaže in Orodjarne

Konzerviranje sadja, povrtnin in nekaterih drugih prehrabnenih proizvodov v Jugoslaviji v steklene kozarce je skoraj v celoti pokrito s Saturnuškiimi pokrovčki. Do sedaj Saturnus nudi tržišču - živilski industriji Alupo, Pano T in manjše premere Twist off pokrovčkov. Poleg tega kupce poučujemo, kako pravilno uporabiti pokrovčke, nudimo zapiralne stroje za zapiranje steklenih kozarcev ter servis v vseh krajih Jugoslavije.

Z obstoječo ponudbo pokrovov imamo vse manj možnosti, da uspemo v izvozu, saj je v svetu najbolj razširjen in uporabljen pokrov Twist off. Tudi naša živilska industrija lažje izvozi konzervo, ki je zaprta s Twist off pokrovom. V Jugoslaviji se porajajo vse večji interesi za proizvodnjo kovinske embalaže in pokrovčkov, čeprav kapacitet ni premalo.

Prav zaradi omenjenih razlogov, predvsem pa možnosti za izvoz, smo se v TOZD Embalaža odločili,

da dopolnimo in razširimo ponudbo kovinskih pokrovov z najzahtevnejšimi tipi, kot sta Twist off in PT (pokrov za zapiranje otroške hrane) pokrova. S takšnim asortimanom si bo Saturnus še povečal tehnične prednosti pred ostalimi embalažerji

in utrdil ugled vodilnega proizvajalca kovinske embalaže v SFRJ.

Nova linija, ki je v zaključni fazi montaže, je v popolnosti uspeh domačega znanja razvojnikov embalaže, orodjarne in strojogradnje.

Stroje za linije smo v preteklosti uvažali iz Anglije, sedaj pa so vsi zahtevnejši stroji izdelani v Saturnusu. Potrebno je bilo združiti znanje o samih pokrovčkih, ki je združeno v razvoju embalaže s področja mehanike, kemije in tiskarstva in razvoju oddelka strojogradnje, ki zna skonstruirati in izdelati tudi naj-

zahtevnejše stroje, ki se proizvajajo le v zahodni Evropi.

Le s takšnim združenim znanjem razvojnih oddelkov obeh temeljnih organizacij v Saturnusu je možno tako kompleksen projekt uspešno zaključiti.

Linijo sestavlja sedem osnovnih strojev, prav toliko je ostalih naprav, na teh strojih in napravah pa je 20 orodij; vsi morajo usklajeno delovati v liniji, ki proizvaja s hitrostjo 500 enot na minuto. Da takšen kompleks pravilno deluje in da je sam varovan pred okvarami orodij, mora biti elektronsko krmiljen, to je delo saturnuških elektronikov.

Linija je popolnoma avtomatska, potreben je le nadzor na nekaterih mestih nad kvaliteto delovanja in kvaliteto proizvodov. Vzporedno je v TOZD-Orodjarna in vzdrževanje razvit in izdelan zapiralni stroj za zapiranje steklenih kozarcev v prehrabneni industriji. Tako bo Saturnus po tehnični strani enakovreden z zahodnoevropskimi dobavitelji pokrovov in opreme.

Večkrat govorimo o dohodkovnih odnosih med TOZD-i, ki se resnično morajo urediti. Ali skupni projekti, združevanje znanja in tovarištvu le niso tudi del tega?

Milan Gruden

Poslovanje v prvem tromesečju

(Nadaljevanje s 1. strani)

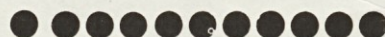
v letošnjih pa je bilo zaradi zalog v živilski industriji povpraševanje še manjše kot običajno. Znatno povečan obseg prodaje v marcu in aprilu (v aprilu je količinsko že preseгла lanskoletno aprilsko za 26 odstotkov, kot je povedal direktor prodaje tov. Potočnik) kaže na to, da se bodo rezultati v prihodnjih mesecih popravili. Drugačen primer je v tozdu Orodjarna in vzdrževanje. Na seji njihovega delavskega sveta sicer ni bilo govora o vzrokih za nizko realizacijo proizvodnje in storitev za ostala tozda, čeprav je pod planom (posebno izrazito to velja za proizvodnjo novih orodij idr.). Pač pa je bilo mnogo govora o strojogradnji, ki je v prvih mesecih opravila sicer veliko dela, vendar največ na prototipih, ki bodo lahko prinašali finančne rezultate šele v drugi polovici leta. V strojogradnji trenutno zavzema razvoj novih strojev in naprav in izdelava prototipov približno 90 odstotkov vsega dela, za prodajo pa delajo le 10 odstotkov. Razvoj je naložba za prihodnost, zahteva pa seveda sredstva, ki pri tako zahtevnih projektih ne morejo biti v kratkem času v celoti pokrita s prodajnimi rezultati. Verjetno bi bilo tudi v sednji fazi razvoja že mogoče nekoliko spremeniti razmerje v korist proizvodnje izdelkov za prodajo; to pa je stvar prodajnih prizadevanj in skupno dogovorjene politike razvoja strojogradnje. V zvezi s tem so člani delavskega sveta tozda Orodjarna

in vzdrževanje predlagali, naj vprašanje politike razvoja strojogradnje in pokrivanja stroškov razvoja obravnava tudi gospodarski odbor delovne organizacije.

Najmanj vzrokov za zaskrbljenost imajo v tozdu Avtooprema, saj so slabši rezultati v prvem četrtletju le posledica zamika plačil. Preseganje planirane proizvodnje se nadaljuje tudi v aprilu in maju, ko še vedno delajo s povečanimi naporji. Spremljajo pa tudi podatke o potrebah na tržišču in ti kažejo, da bi lahko prodali še znatno več, kot naredijo. Zato so na seji delavskega sveta ponovno postavili vprašanje, zakaj v nesezonskih mesecih, ko ima Embalaža premalo dela, ni urejeno prerazporejanje delavcev v širšem obsegu in bolj organizirano. Na sami seji je odgovoril vodja razvoja DO tov. Gregorič, da nam naš infor-

V začetku junija se začnja javna razprava o osnutku pravilnika o stimulativnem nagrajevanju, ki naj bi bil sprejet še v tem mesecu. Delavski sveti pa so maja sklenili, da se do sprejetja novega pravilnika podaljša veljavnost začasnih sklepov o delitvi dodatnega stimulativnega dela OD.

macijski sistem ne omogoča zadostne fleksibilnosti, saj ne moremo hitro oceniti, proizvodnjo katerih izdelkov kaže v danem trenutku ustaviti in proizvodnjo katerih povečati, da bi dosegli večji ekonomski učinek.

V.C.

Po štirih mesecih

Na seji gospodarskega odbora 29. maja so bili posredovani tudi podatki o proizvodnji in poslovanju v prvih štirih mesecih. V Avtoopremi nadaljujejo z nadplansko proizvodnjo. V aprilu se je znatno popravil tudi obseg proizvodnje v tozdu Embalaža in je presegel lanskoletnega v istem mesecu (v celoti pa je bil po štirih mesecih še vedno 16 odstotkov pod planom). V tozdu Orodjarna in vzdrževanje so aprila v strojni remontni delavnici, servisnem vzdrževanju, orodjarni in strojogradnji presegli planirani obseg dela.

Pregled fakturirane realizacije kaže, da je tudi prodaja v aprilu znatno porasla v vseh temeljnih organizacijah, najbolj pa v Avtoopremi; ni pa še v celoti izrazila v finančnih rezultatih. Finančni tokovi so še vedno neugodni - v Embalaži in Orodjarni so bili odlivi večji od prilivov, zaradi česar je bilo potrebno novo zadolževanje pri tozdu Avtooprema in tudi zanj nje. Da bi vsaj omilili likvidnostne težave, bo treba preveriti zaloge v skladiščih, strogo planirati nabavo in omejiti naročanje storitev navzven, je bilo priporočeno na seji gospodarskega odbora.

Iz drugih delovnih kolektivov

Tudi v MGK Reka so leto 1985 začeli z manjšo proizvodnjo in prodajo, kot je bila planirana. V nekaterih TOZD jim je ob tromesečju do proizvodnega plana manjkalo le nekaj odstotkov, najslabše pa je šlo TOZD Plastična embalaža, kjer so izpolnili le 57,6 % proizvodnega plana. Osebnih dohodkov so povečali v primerjavi z lanskim prvim tromesečjem za 55 %, ostalo pa je tudi nekaj sredstev za sklade, vendar manj od planiranih.

Razloge za slabše poslovanje vidijo v manjšem povpraševanju, ki je posledica padca družbenega standarda in kupne moči prebivalstva, zaradi česar so tudi skladišča njihovih kupcev polna neprodanih proizvodov. Da bi izboljšali stanje v prihodnosti, opozarjajo predvsem na hujnost kvalitetnejše proizvodnje in na sprotno nabavljanje materiala, saj zaloge materiala močno obremenjujejo njihovo finančno stanje.

V mariborskem TAM so lani namesto delovnih sobot uvedli prekrivanje izmen za 24 minut. Ne gre le za prihranek energije, zmanjševanje stroškov prevoza, malice itn. Zmanjšale so se tudi nesreče pri delu, manj je bolniških in drugih izostankov, izboljšala se je tudi kvaliteta. Produktivnost, izračunana na osnovi realizacije po stalnih cenah iz leta 1984, se je v primerjavi z letom po prej dvignila za 5 odstotkov.

Dogovarjamo se za boljšo pločevino

Aluminijsko pločevino za embalažne in prehranske proizvode izdelujejo v jugoslovanskem prostoru Impol v Slovenskih Bistrici, Omial v Omišu, TLM Boris Kidrič, Sevojno in Titograd. Tozd Embalaža oskrbuje ta z aluminijsko pločevino proizvajalca Impol in Omial.

Omial sam ne valja Al pločevine, temveč jo dobiva od Tvornice lakih metala Boris Kidrič in v zadnjem času tudi že od valjarne v Sevojnu. Omial samo površinsko oplemeniti pločevino in jo razreže v željene formate. Večino aluminija, ki ga predelamo v tozdu Embalaža v alupo in pano pokrove, vazelinke, napisne ploščice in pladnje, dobivamo od Impola. Pločevino iz Omiala uporabljamo za konzervne lončke in pokrove, vlečene doze, pokrove za posebne namene in vazelinke.

Poraba Al pločevine v TOZD Embalaža v tonah od Impola in Omiala

	Impol	Omial
1982	1012	70
1983	967	105
1984	945	353

Kot vsako surovino, ki vstopa v proizvodni proces, tako tudi Al pločevino preverjamo, če ustreza zahtevam in normativom, ki so predpisani za izdelavo posameznih izdelkov. To je delo vhodne kontrole. Preverjamo format pločevine, debelino, natezno trdnost, raztezek, pravokotnost, valovitost, sposobnost preoblikovanja in izgled pločevine. Meritve opravimo v laboratoriju, vendar pa se najpomembnejši preizkus sposobnosti aluminija za preoblikovanje izvede na orodjih in strojih v obratu.

Glede na že predelane količine pločevine od Impola in Omiala smo prišli do naslednjih zaključkov o kvaliteti aluminija, ki ga proizvajajo.

Al pločevina Omial

Pločevina za proizvodnjo konzervnih lončkov in pokrovov je sprejemljiva in nimamo posebnih problemov v proizvodnji. Večji problem je pločevina za izdelavo vazelinke. Ugotavljamo, da je površina pločevine mehansko poškodovana (praskе v smeri valjanja) in valovita. Kljub opozorilom in reklamacijam se stanje ni izboljšalo. Predstavniki Omiala so nam zagotovili, da je problem rešljiv le, če pločevino lakirajo na obeh straneh. Dogovorjeno je, da bodo izdelali tako pripravljeno pločevino, ki jo bomo vsestransko testirali in ugotovili njeno uporabnost.

Al pločevina Impola

Pločevina za izdelavo pločevink je sprejemljive kakovosti, vendar so

količine, ki jih dobivamo, premajhne glede na proizvodne potrebe.

Posamezne pošiljke za izdelavo Alupo in Pano pokrovov so različne kvalitete. Posledica tega so problemi v proizvodnji, kar zahteva ustavljanje proizvodnje, popravila in čiščenje orodij. Vse to pa zmanjšuje naše zmogljivosti.

Z vsemi navedenimi problemi je Impol seznanjen in se po svojih možnostih trudi, da bi jih pomagal odstraniti. Zato je bil skupno izdelan program, da se izdelajo in testirajo različne vrste aluminija za izdelavo samostojnih pokrovov. Do sedaj smo preizkusili in testirali dve vrsti aluminija, ki sta že omogočili bolj tekočo proizvodnjo samostojnih pokrovov. Ko bomo testirali vse vzorce, za katere smo se dogovorili v programu, se bomo odločili za vrsto aluminija, ki bo dala najboljše proizvodne rezultate.

SJ

Za boljše poslovanje Embalaže

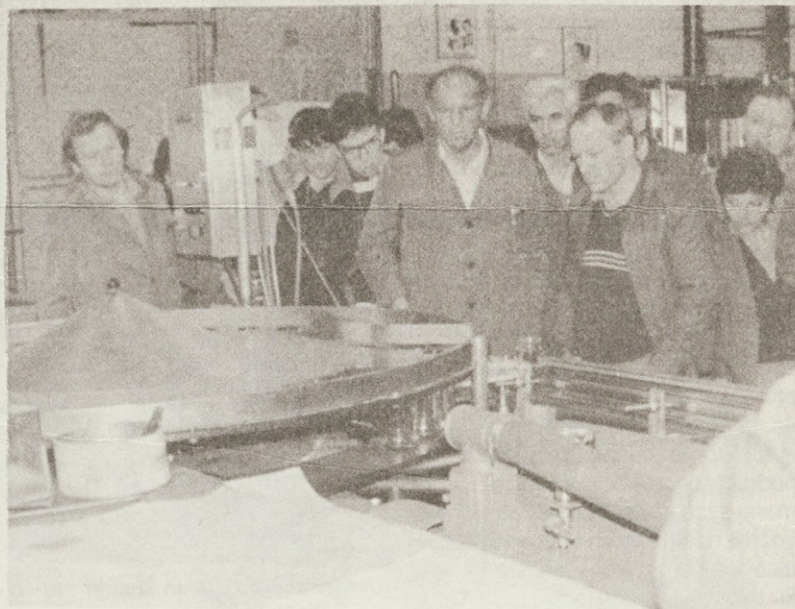
Že več let proizvodnja in prodaja tozda Embalaža stagnira, zmanjšuje se delež naše embalaže na jugoslovanskem tržišču. Slabši pogoji poslovanja se odražajo na poslovnih rezultatih, poslabšanje je bilo ponovno zelo izrazito v prvem tromesečju letošnjega leta. Zato je oblikovana komisija (delavski svet tozda Embalaža jo je potrdil 16. maja), zadolžena za pripravo ukrepov za boljše poslovanje te temeljne organizacije. Vodi jo Boris Šalej, ostali člani pa so Teodor Kralj, Janez Gregorič, Anton Klepec, Roman Kokalj in Aleksander Pangerc. Komisija bo o svojem delu vsakomesečno poročala stabilizacijskemu odboru tozda Embalaža. Stabilizacijski odbor pa je že opozoril komisijo na najpomembnejše probleme, o katerih so že večkrat razpravljali samoupravni organi tozda Embalaža:

- pomanjkanje dela v nesezoni, zlasti v obratu Zalog in deloma pri proizvodnji pokrovov;
- visoko naraščanje cen surovin in prenašanje teh cen v končne proizvode;
- nepravčasna dobava surovin, ne-kvalitetne surovine in nenormativne surovine;
- nenadzorovanje količin surovin v skladiščih in s tem prevelika vezava obratnih sredstev;
- ni informativnega sistema v DO, ki bi ga lahko uporabljali za odločitve znotraj ali zunaj DO;

- pomanjkanje skladnosti dela v DSSS in še zlasti med prodajo, nabavo in informacijsko službo;
- nezanesljivi in nepravčasni plani, kar povzroča neracionalno vodenje proizvodnje;
- težave pri oskrbi z devizami za uvožene repromateriale in rezervne dele;
- nedefiniran cenovni odnos med TOZD-7 in TOZD-3 in nepravčasno izvrševanje dogovorjenih obveznosti;
- premajhen kontakt prodajne službe s tržiščem; pomanjkanje informacij o razvoju tržišča, nepoznavanje delovanja konkurenčnih OZD;
- preslabo izkoriščanje komparativnih prednosti Saturnusa za večjo prodajo embalažnih proizvodov (sposobnosti TOZD-7 so premalo uporabljene za TOZD-3);
- ni poglobljanja dohodkovnih odnosov s Plutalom in ostalimi kupci glede na zelo dinamične spremembe v družbi;
- stalen padec standarda vpliva na vse manjšo porabo konzervirane hrane;
- premajhni naporji za izvoz proizvodov, za katere se predvideva, da bi se lahko uvrstili na zahodno ali vzhodno tržišče;
- pomanjkanje sredstev za modernizacijo obrata Zalog in tiskarne;
- pomanjkanje skladiščnih prostorov vsebolj vpliva na neenakomerno proizvodnjo in s tem na zaposlovanje delovne sile;
- prepočasno mehaniziranje ali avtomatiziranje tehnoloških procesov na osnovi domačih invencij;
- relativno visoka udeležba starejših sodelavcev v TOZD;
- zadolževanje v AO kot posledica slabega reguliranja poslovnih dogodkov.

STROJEGRADNJA

Pred predstavitvijo v Moskvi

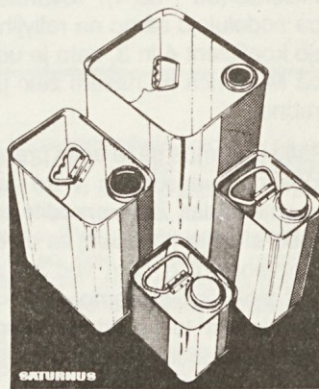

V prvih dveh letih, kar je strojegradnja postala samostojen oddelek v Orodjarni, je bila razvita in izdelana vrsta novih strojev in naprav. Konec aprila so dokončali linijo za polnjenje in zapiranje steklene embalaže (polnilna miza, tlačilec plovov, vakuumska nalivalna, zapiralka, detektor vakuuma, vrtljiva odstavna miza), namenjena uporabi v živilski industriji. Skupaj s stiskalnico z avtomatskim vlagalcem, ki je del linije za proizvodnjo pokrovov, in z dozirkom so jo sredi maja odpeljali na mednarodni kmetijski sejem v Novem Sadu, kjer so bili naši stroji deležni precejšnjega zanimanja. Stiskalnico z avtomatskim vlagalcem, dozirkom in twist-off zapiralko pa so razstavili tudi na sejmu v Moskvi.

Na sliki: Preden so stroji odpeljali na sejem, so strojegradniki povabili

širok krog Saturnužanov na ogled v »hangar«. Ob tej priložnosti so prisotne seznanili s svojimi prizadevanji in dosežki na področju razvoja strojev, temperirnih naprav in elektronike.

V.C.

Od skromnega začetka do evropskega prvenstva

Uspešna organizacija, pohvala delegata mednarodne športne komisije FISA C. Kyriakidesa s Cipra, množična udeležba tujih posadk, sto tisoč gledalcev, uspeh naših tekmovalcev, sodelovanje tovarniške ekipe Moskvíč, dokaj težke hitrostne preizkušnje itd. Vse to so značilnosti letošnje prireditve »RALLY SATURNUS«.

Pred meseci smo zapisali, da moramo biti v Saturnusu ponosni, da smo dobili prireditev, ki že šteje v sam vrh slovenskega pa tudi jugoslovanskega avtomobilističnega športa. Skupaj s približno 180 športnimi funkcionarji, 100 miličniki, Iskro Delto, Radioklubom Triglav in drugimi smo uspeli upravičiti zaupanje in organizirati prireditev, ki ji pravijo »odlična rally«.

Ljubitelji avtomobilizma niso spali. Na startu prireditve v Ljubljani se je kljub pozni uri zbralo več ljudi kot prej leta. Čeprav so za Ljubljana kraji kot so Idrija, Vojsko, Hrušica in drugi malo oddaljeni, se je vseeno tam zbralo okrog 60.000 ljudi, samo na najdaljši in najtežji preizkušnji Vojsko 25.000. Idričani so poskrbeli, da so bile gostilne odprte do 4. ure zjutraj, na traso rallyja so ljudem vozili pijačo in jedačo, igrali so ansambli. Na koprskem področju so v soboto v sončnem vremenu gledalci opazovali atraktivne vožnje naših in tujih tekmovalcev, ki niso v ničemer zaostajali za tistimi, ki tekmujejo na Korziki, Cipru, v Portugalski, Grčiji ... Zanimanje javnosti in sredstev javnega obveščanja kaže, da so se sedaj prebudili tudi tisti nejeverni Tomaži, ki niso bili prepričani o možnostih rallyja v Sloveniji, pa tudi tisti, ki te prireditve do sedaj niso »opazili!«

Letos šteje za evropsko prvenstvo skupno 52 rallyjev, ki imajo različne koeficiente (od 1 do 4). Tovarniške ekipe sodelujejo samo na rallyjih ki imajo koeficient 4 in 3, zato je udeležba Moskvíča na našem zelo pomembna.

Rally Saturnus se je edini prebil v evropsko prvenstvo in v že tako natrpan koledar. Želja prireditelja je pridobiti si boljši koeficient za evropsko prvenstvo, o čem več pa zaenkrat lahko le »sanjamo«.

Rally je imel tudi solidno tujo udeležbo tekmovalcev. Privlači jih dobra organiziranost rallyja, ki je že precej poznan na zahodu in vzhodu.

Če ne bi bilo istočasno organiziranih nekaj prireditev, ki štejejo za Evropski pokal (v Belgiji in Švedski) in nekaj za državno prvenstvo (v Italiji, Avstriji itd.) bi bila udeležba tujih posadk še veliko večja. Privlači jih tudi bližina srednje Evrope, različnost in lepota slovenske pokrajine ter selektivne in atraktivne hitrostne preizkušnje z makadamom, kakršnih je v Evropi vse manj. To je tudi lepa reklama za turistično gospodarstvo naše dežele.

Kako pa tekmovalci na samem rallyju?

Naš najboljši, odlično uvrščen pred kratkim na rallyju Zlatni pjasci

Hitrostna preizkušnja Šmarje - tu so si rally ogledali Saturnužani.

Moskvíčem, ki jih je vozila tovarniška ekipa AZLK, so v Saturnusu montirali dodatno svetlobno opremo.

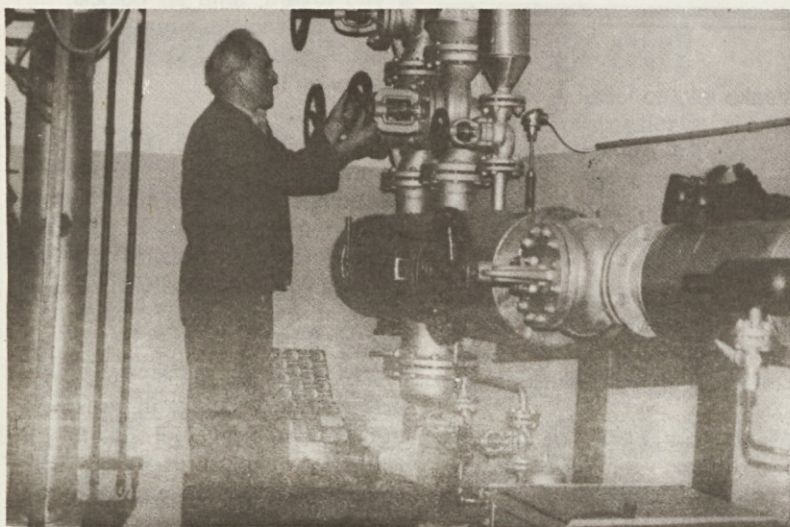
Senzacija rallyja - Brane Kūzmič na nočni vožnji.

v Bolgariji, je imel smolo z gumami. Vendar njegov zaostanek za zmagovalcem Italianom Quartesanom ni bil velik. Z malo sreče bi ga gladko premagal, kljub temu, da so mu bili na najtežjih makadamskih hitrostnih preizkušnjah krepko za petami sovjetski tekmovalci z Moskvíči, ki so povsod zbužali precej po-

zornosti. Brane Kūzmič je dobil 15 točk v tekmovalstvu za evropsko prvenstvo in je sedaj s 63 točkami na 8. mestu v razvrstitvi za EP. Italian Graziano Quartesan ni skrival svojega zadovoljstva z uspehom na našem rallyju. To je njegova prva zmaga v EP. Dobil je tudi pomembne točke za pokal Alpe Jadran, kjer trenutno vodi v skupni uvrstitvi. Malo manj je bil zadovoljen s svojo uvrstitvijo tretji, Nizozemec Van der Marel s sovoznico Beltzerjevo, ki je povedal, da ima za seboj naporna tekmovalstva in premalo treninga. Kljub temu, da je državni prvak Nizozemske, se je moral zadovoljiti »samo« s tretjim mestom. Na rallyju je bila uspešna tudi naša ženska posadka Romana Zrnc in Suzana Bagari, ki sta zaradi počene gume ostali na sicer povsem dobrem 15. mestu v skupni uvrstitvi. To obem pomeni 3. mesto (za Quartesanom in Kūzmičem) v pokalu Alpe Jadran - kar je lep uspeh. Prve točke za EP je pobral tudi vse boljši Silvan Lulik s sovoznikom Dušanom Vidmarjem. S svojim Oplom Manto 200 sta pristala na 9. mestu v generalni razvrstitvi. Drago Zonta in Andrej Erklavec sta morala to pot odstopiti, zato pa je bil uspešen Andrej Vidic s sovoznikom Klemenčičem, ki je zasedel s Toyoto starlet 17. mesto. Odlikovali so se tudi Zoran Satler (13. mesto), Milosavljevič in Podobnik.

Pred letošnjim rallyjem je organizacijski odbor podelil plakete posameznikom, ki so v preteklih letih prizadevno sodelovali pri organizaciji te prireditve. Priznanje je prejelo tudi 7 naših sodelavcev: Vlado Dernovšek (velika plaketa), Slavko Vrzel, Lado Sluga, Borivoj Koren, Miro Kisel, Marjan Dobrilovič in Marko Mihelčič.

Pol manjša poraba pare

»Večina sploh ne ve, kje imamo toplotno postajo v Avtoopremi«, mi je rekel Anton Meserko, ko me je povabil na ekskurzijo po svoji »pisarni«, polni parnih vodov, cevi, po katerih se pretaka topla voda, namenjena za ogrevanje prostorov, uporabo v proizvodnji in umivanje, merilcev pritiska, števecv... Pa se mu je zdelo prav, da bi izvedeli, saj se topla voda in para ne merita samo v litrih in v tonah kuriva, potrebnega za ogrevanje, temveč tudi v denarju, v več milijardah (starih) dinarjev, ki jih letno plačamo za porabo. Šest delavcev se v 12-urnih izmenah, dan in noč, ob delavnikih, sobotah in nedeljah, izmenjuje v toplotni postaji Avtoopreme. Tudi njihova zasluga je, da v letošnjem letu beležijo v Avtoopremi polovico manjšo porabo pare kot v preteklem letu. Poraba pare se namreč, kot je razložil tov. Meserko, obračunava (podobno kot poraba elektrike), po konicah; velika nihanja v odjemu torej povečujejo stroške. Regulatorje pretoka pare so z avtomatskega prestavili na ročno upravljanje in sproti skrbijo, da je poraba enakomerna, brez velikih skokov. Na ta način prihranijo približno četrtino stroškov za paro.

In kje je druga polovica prihranka? Za ta del gre pohvala ali kritika, odvisno s katere strani pogledamo, vodstvu energetske službe. Delovna organizacija namreč plačuje paro glede na napovedani odjem, ki je zapisan v tromesečnih pogodbah s KEL-om. V preteklih letih so bile pogodbe sklenjene za znatno večje količine pare, kot pa so je v Avtoopremi dejansko porabili. Pregled podatkov o porabi je omogočil oblikovanje ustrežnejših pogodb, energetiki pa po svojih močeh skrbijo, da pogodbeni odjem ni presežen, saj je to povezano z visokimi kaznimi.

Vita C.

Toplotna postaja ima dva sistema dovoda, parovod in toplotni dovod. Para prihaja v toplotnostno postajo s temperaturo 170° C in pod pritiskom 7 atmosfer. Preko razvoda parovodne naprave se razdeljuje voda, ogreta na 60° C, namenjena za kopanje in umivanje delavcev in za porabo v menzi, in voda za potrebe v proizvodnji, ogreta na 90° C. Tehnološke potrebe so vedno večje zaradi večje proizvodnje, mi pa moramo skrbeti, da je temperatura vedno enaka.

Za vsako tromesečje je s Kel-om sklenjena pogodba o oskrbi s paro, ki jo bomo predvidoma potrebovali. Iz podatkov, ki so zbrani v energetske službi, je razvidno, da smo v Avtoopremi uspeli zelo zmanjšati porabo pare. Pogodbe, ki smo jih sklenili v prvem in drugem tro-

mesečju letos, so sklenjene za več kot polovico manjši odjem, kot je bil določen v pogodbi. Za tak rezultat smo se trudili tudi energetiki v Avtoopremi, v upanju na večji osebni dohodek.

Kot sem že omenil, imamo tudi toplovodni sistem pod pritiskom 5 atmosfer, ki služi za ogrevanje delovnih prostorov z različnimi grelnimi napravami - kaloriferji, radiatorji, klimatskimi napravami. Preko klimatskih naprav se pozimi vpihava v prostore ogrevan zrak, poleti pa zrak zunanje temperature - ne glede na temperaturo, ki je že v prostorih. Večkrat delavci negotujejo, ker je poleti na primer v stiskalnici ali v obratu plastike, kjer so naprave ali kadi, ki oddajajo lastno temperaturo, prevroče, z vpihavanjem zunanjega zraka pa je temperaturo nemogoče primerno znižati. Pozimi pa je prepričan in tudi zakonsko dovoljene temperature le do 20° C so na primer v montaži, kjer delavke pri delu sedijo, prenizke.

Skrbimo tudi za kompresorsko postajo z dvema vijačnima kompresorjema. Proizvodnja potrebuje vedno več komprimiranega zraka in morda bo potreben še en kompresor. No, tako je naše delo, ki pa vključuje še manjša popravila, kot je menjava črpalk, tesnil, filtrov, ventilov, olja itd.

Ivo Frbežar

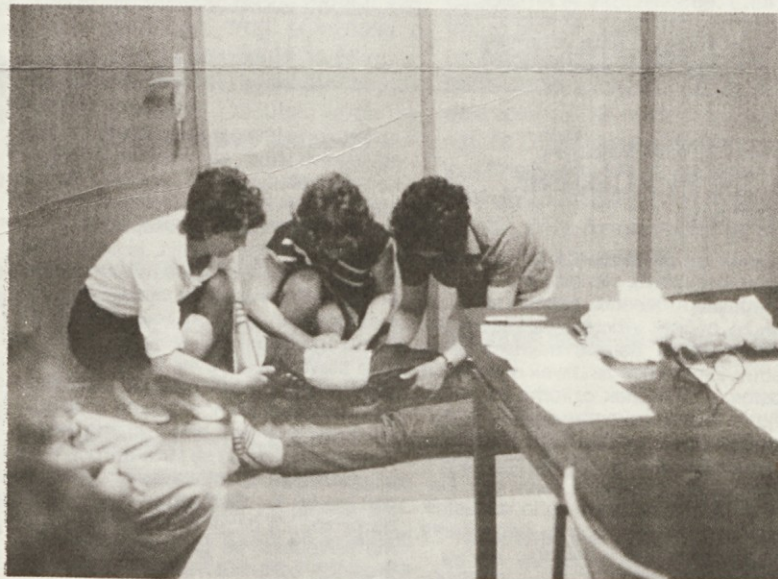
Anton Meserko

Sprejem med mladince

Ob dnevu mladosti je osnovna organizacija Zveze socialistične mladine OŠ Vide Pregarc pripravila na dvorišču Saturnusa pred spomenikom Vide Pregarc sprejem sedmošolcev, ki jih je v imenu Saturnusa pozdravil predsednik mladine tozda Embalaža Jože Mitrovič. Sodelovanje osnovne šole z našo delovno organizacijo poteka že vrsto let, saj nas druži spomin na Vido Pregarc, ki so jo med NOB okupatorji ustrelili na tovarniškem dvorišču, šola pa nosi njeno ime. Kulturni program so novim mladincem pripravili pionirji in osmošolci, v našem obratu družbene prehrane pa so jim postregli s sendviči in kokto.

Usposabljanje za prvo pomoč

V Saturnusu smo imeli že doslej usposobljenih okrog 50 bolničark in pomožnih bolničark, članic enot civilne zaščite. V maju smo spet organizirali tečaje prve pomoči, ki jih je vodil Mestni odbor Rdečega križa. Tečaje je uspešno zaključilo 25 naših delavk. Nove članice enot PMP se bodo udeležile občinskega tekmovanja ekip civilne zaščite za prvo medicinsko pomoč, ki bo 5. junija. Na tekmovanju bodo sodelovale tri naše ekipe, ena iz Avtoopreme in dve iz Embalaže.

KAKO DO POSOJIL BVP?

Letos se je članarina Blagajne vzajemne pomoči povečala s 300 na 400 din mesečno, člani pa lahko po 6 mesecih članstva dobijo posojilo v višini 20.000 din, ki ga brezobrestno vrnejo v 10 mesečnih obrokih. Obrazce - prošnje za posojilo lahko dobite pri blagajničarki BVP Štefki Kosič v finančni službi (int. 307) in njej jih tudi oddate do 15. v mesecu. Prošnje obravnava blagajni-

čarka, le če primanjkuje sredstev, pa izvrši odbor BVP - v tem primeru imajo prednost vsi, ki so prvič zaprosili za posojilo in med njimi tisti, ki so dalj časa včlanjeni v BVP, odbite pa so prošnje tistih, ki so šele v tekočem mesecu izplačali zadnji obrok prejšnjega posojila BVP. Odobrena posojila se izplačajo 25. v mesecu.

Pri Štefki se dobijo tudi obrazci za vpis v BVP - do konca meseca vložene prijave se že upoštevajo pri prvem naslednjem osebnem dohodku.

Osemnajsto leto tečajev za zapiralce

Ena od pomembnih dejavnosti servisne službe TOZD Tovarna Embalaže je tudi organizacija in vodenje vsakoletnega tečaja za nastavljalce zapiralnih strojev iz tovarnen za predelavo sadja, zelenjave in mesa. Učni program je razdeljen na teoretični in praktični del. V krajšem teoretičnem delu spoznajo udeleženci tečaja najprej delovno organizacijo Saturnus. Strokovnjaki iz razvoja, kontrole in servisa pa jih poučijo s pomočjo diapozitivov in zidnih listov o:

- osnovnih materialih za izdelavo samostojnih pokrovov in pločevink;
- definiciji, funkciji in razdelitvi kovinskih pokrovov in pločevink;
- tehnologiji zapiranja steklenih kozarcev s kovinskimi pokrovčki;
- zapiranju pločevink in formiranju krožnega zgiba;
- kontroli kvalitete pokrovov, steklenih kozarcev, pločevink in zapiranja;
- o proizvodnem in perspektivnem programu TOZD Tovarne embalaže in strojogradnje.

Drugi del tečaja je namenjen praktičnemu delu na zapiralnih stro-

jih in napravah za merjenje kvalitete zapiranja. Vsak udeleženec tečaja mora nastaviti pod strokovnim vodstvom instruktorjev polavtomatske in avtomatske zapiralke za zapiranje steklenih kozarcev in pločevink in preverjati kvaliteto zapiranja.

Praktično delo na zapiralkah za pločevinke je organizirano v obratu Zalag, za steklene kozarce pa v obratu Moste. Na ta način je omogočeno intenzivno praktično delo vseh udeležencev tečaja. Za uspešno zaključen tečaj prejme tečajnik posebno diplomu, če zaključi tečaj neuspešno, pa dobi samo potrdilo, da je obiskoval tečaj.

Za pomoč pri teoretičnem in praktičnem delu prejme tečajnik TABELE - Krožni zgib in knjigo »Zapiranje pločevink in steklenih kozarcev« v kateri so zbrana vsa predavanja. Knjiga je letos doživela novo izpopolnjeno izdajo. Knjigo kot pripomoček pri delu uporabljajo poleg nastavljalcev zapiralok tudi tehnologji v proizvodnji in delavci v kontrolni službi. Obenem pa je obvezno tudi pri študiju embalaže na Biotehnični fakulteti v Ljubljani. Enakega zani-

manja so deležne tudi TABELE, saj nam je pravkar pošla že tretja naklada.

Vsako leto so tečaji te vrste vsebinsko in organizacijsko izredno pripravljeni. Tako mnenje dajejo tudi vodstveni kadri tovarn, ki pošiljajo svoje sodelavce na dopolnilno izobraževanje v Saturnusu v TOZD Embalaža.

Letos je bil tečaj še boljši od predhodnih, udeleženci so dobili nov učni pripomoček, ki so ga sestavili sodelavci iz servisne službe in drugo.

Menim, da je prav, da izrečemo javno pohvalo vsem organizatorjem in izvajalcem tečaja.

Teodor Kralj

Prošenj za sprejem na tečaj je vsako leto več, tako da vsem ne moremo ustreči. Da pa bi zadovoljili več tovarn, smo se odločili, da povabimo iz vsake samo po enega delavca in to največ štirinajst udeležencev na tečaj.

Zaradi strokovnosti, resnega dela in pridobljenega znanja udeležencev so naši tečaji deležni večkratnih priznanj in prošenj, da bi podobno izobraževanje organizirali tudi za delavce v kontrolni službi in vzdrževanju.

Zavedamo se, da dobro poznavanje naše embalaže in strokovna uporaba koristita tudi Saturnusu. Kontrolna služba pripravlja učni program za izobraževanje delavcev v kontrolni službi, servis pa za tečaj za vzdrževalce zapiralok.

M.P.

Dvoboj Zarja : Saturnus

Naši šahisti so imeli na dvoboju med športniki Saturnusa in ŠRD Zarja največ dela. Ko so premagali šahovske nasprotnike, so se lotili še balinanja, tega sicer bistveno manj uspešno. V tretji disciplini, streljanju, pa so Saturnužani tudi dosegli zmago in tako bo prehodni pokal do naslednjega leta spravljen v Saturnusu. Letošnje srečanje je bilo drugo po vrsti, sodeč po prijetnem vzdušju, ki ga je bilo čutiti med obema »sovražnima« taboroma, pa bo podobnih dvobojev še več.

Vita C.

PRAVNI NASVETI

VRSTE DAVKOV, KI JIH PLAČUJEMO OBČANI

Davek od premoženja se plačuje za stavbe, dele stavb, stanovanja in garaže, (v nadaljnjem besedilu stavbe) za prostore za počitek oziroma rekreacijo ter plovne objekte dolžine najmanj osem metrov. Zavezanec za davek od stavb in prostorov za počitek oziroma za rekreacijo je lastnik oziroma upravitelj, zavezanec za davek od plovne objekta pa je njegov lastnik, pod pogojem, da ga ne uporablja za opravljanje dejavnosti. Davek se plačuje ne glede na to, ali lastnik oziroma upravitelj uporablja premoženje sam ali pa ga daje v najem.

Osnova za davek od stavb in prostorov za počitek oziroma rekreacijo se zniža za znesek, ki ustreza vrednosti 160 m² stanovanjske površine, ugotovljene po merilih republiškega upravnega organa za stanovanjske zadeve, pod pogojem, da je lastnik oziroma njegov ožji družinski člani (zakonec, otroci in posvojenci) v letu pred letom, za katero se davek odmerja, stalno bival v stanovanjskih prostorih. Ne plačuje pa se davek od kmetijskih gospodarskih poslopij; od poslovnih prostorov, ki jih lastnik oziroma upravitelj uporablja za opravljanje gospodarske oziroma poklicne dejavnosti; od stanovanjskih stavb zavezanca davka iz kmetijstva (t.j. delovni človek, ki dosega dohodek z opravljanjem kmetijske dejavnosti kot lastnik, imetnik pravice uporabe ali upravitelj zemljišča, ki je vpisan v katastrskem operatu po stanju na dan prvega decembra pred letom, za katero se odmerja davek od dohodka iz kmetijske dejavnosti), ki je zdravstveno zavarovan kot kmet; od stavb, ki se iz objektivnih

razlogov ne morejo uporabljati; od stanovanjskih stavb, za katere se v postopku vrednotenja stavb ugotovi, da ne presega števila točk oziroma vrednosti, kot to določa občinska skupščina; idr.

Davka od premoženja, ki se plačuje na posest stavb, so začasno oproščeni prvi lastniki novih stanovanjskih hiš oziroma stavb in garaž, in sicer za deset let. Za prvega lastnika se šteje tudi tisti, ki je tako stavbo podedoval, vendar le v obsegu pravic prvega lastnika. Oprostitev se prizna tudi za popravljene in obnovljene stanovanjske hiše oziroma stanovanja in garaže, če se je zaradi popravila ali obnove vrednost stavbe povečala za več kot 50 %. Oprostitev davka pa se ne prizna za prostore za počitek oziroma rekreacijo, pa tudi ne za poslovne prostore, če-tudi so sestavni del stanovanjske stavbe.

Občinska skupščina pa lahko prizna olajšavo v obliki znižanja odmerjenega davka na družinskega člana zavezancu z več kot tremi družinskimi člani, ki so skupaj z zavezancem stalno prebivali v njegovih stanovanjskih prostorih v letu pred letom, za katero se odmerja davek. Za družinske člane se štejejo zakonec, otroci, posvojenci, ter starši lastnika in njegovega zakonca. Vlogo za uveljavitev olajšave je potrebno predložiti davčnemu organu do 31. januarja v letu, za katero se davek odmerja, sicer se olajšava ne prizna.

Davek od plovnih objektov nad 8 m dolžine se plačuje v pavšalnem letnem znesku, ki ga določa občinska skupščina glede na dolžino plovne objekta. Višina tega zneska se letno znižuje za odstotek, ki ga tudi določa občinska skupščina in sicer glede na starost plovne objekta. Davčna obveznost nastane z dnem vpisa v evidenco o registraciji in preneha z dnem izbrisa iz evidence.

Nevenka Ferencek

Nagrada je - priti na cilj

Ob odlični udeležbi Saturnužanov na letošnjem pohodu »Po poteh spominov in tovarištva« je v tekmovalnem delu prireditve po mnogih letih sodelovala tudi saturnuška tekaška trojka na partizanskem maršu. 28 kilometrov dolgo progo so uspešno pretekli **Andrej Matjaž, Milan Pavliha in Jože Pohlin**. Povprašali smo Milana Pavliha, naj nam kaj več pove o pripravah, o doživetjih na teku in o načrtih v bodoče.

»Ideja za oživitve »partizanske trojke« je nastala že lani ob športnih igrah Saturnusa in Papirnice Vevče. Treba se je bilo le povezati in se odločiti, da se bomo načrtno lotili priprav. Pri tem nas je spodbujalo vodstvo ŠRD in sindikat.

Na štartu 28 kilometrov dolgega partizanskega marša za moške se je zbralo 199 ekip osnovnih organizacij (delovnih, športnih idr.), 28 trojk JLA, teritorialne obrambe in milice in 42 veteranskih ekip (med katere sodi naša). Udeleženci te napore preizkušnje smo imeli tokrat srečo predvsem z izredno lepim, morda le malo presoparnim vremenom. Proga je bila lepša, a naporene speljana kot prejšnja leta. Od Urha proti Orlam je bila nekoliko spremenjena in tokrat speljana po zgornji, sicer težji, a trdi in suhi poti. Letos je na tem tradicionalnem teku prišlo na cilj 220 moških ekip od 269.«

Kako pa je bilo med tekom?

»Na takšen tek, kot je partizanski marš, ne moreš iti nepripravljen. Treba je imeti precej fizične zmogljivosti in voljo. Voljo, da takrat, ko čutiš, da ti zmanjkuje moči, preмагаš sebe in zmoreš več, kot pričakuješ. Vendar pri tem nisi sam. Ob sebi imaš ekipo, še dva tekmovalca, s katerima si deliš napore in voljo. Vsi trije morajo biti celota.

Pravzaprav to ni bil navaden tek. Med samim tekom se med ekipami

ne kaže samo športna zagnanost, temveč nekaj več. Na maršu pride do izraza tovarištvo, kajti med seboj nismo tekmeči, temveč celota, ki hoče doseči cilj, opraviti zastavljeno nalogo.

Nosili smo startno številko 1 in smo nastopili pod imenom Saturnusa. Takoj po štartu smo si izbrali sorazmerno hiter tempo teka, saj smo do kontrolne postaje na Urhu pritekli v 60 minutah, kar je izredno dober čas. Tekli smo skupaj in drug drugega spodbujali. Vmes so sicer moči začele popuščati, vendar smo to premagali z menjavanjem tempa, tako da smo pretekli pot čez Golovec in do ulice Hradeckega v dveh urah. Na cilj smo prišli dokaj sveži in navdušeni nad vzdušjem, ki so ga pričarali Ljubljanci ob svojem velikem prazniku - med njimi je bilo mnogo Saturnužanov. Dosegli smo 22. čas med veterani.«

Kako ste se pripravljali?

»Prej sem omenil, da je treba biti na ta tek pripravljen - potrebna je takorekoč letoletna priprava. Skupno smo se pripravljali na treningih in tekmah. Udeležili smo se teka Berlinke, teka treh spomenikov v Škofji Loki, teka trojk po poteh Molniške čete. Tako smo se lahko temeljito pripravili, se med seboj spoznali in tudi stkali tovariške vezi.«

Slišali smo, da ste pred kratkim spet tekmovali in da se niste vrnili praznih rok...

»Res je, konec prejšnjega tedna smo se udeležili teka Posočja od Kobarida do Tolmina in »pritekli« srebrno kolajno. Bilo je čudovito. Srečali smo precej znancev, tudi ljubiteljev teka iz Italije. Doživeli smo prisrčnost in navdušenost domačinov vzdolž poti ob Soči. Bilo je res lepo doživetje in veliko osebno zadovoljstvo za vse tri. To je težko opisati z besedami, to je treba doži-

Pohod - praznik in rekreacija

Čeprav tudi prazniki niso več tisto, kar so bili, pa pohod »Po poteh spominov in tovarištva« še vedno ni izgubil svoje privlačnosti. Vsaj tisti, ki so se sami odločili, da se pridružijo koloni, ki vsako leto na soboto po dnevu osvoboditve obkroži Ljubljano, bi to gotovo potrdili. Pohod pomeni danes za udeležence predvsem rekreacijo in priložnost za sproščen klepet ob ne preveč utrudljivi hoji. Nehote pa te na poti obide tudi neki poseben občutek - si del množice ljudi (letos so našli okrog 63 tisoč pohodnikov), ki objema in simbolično varuje mesto, ljudi, ki ob nobeni drugi priložnosti v takem številu ne pridejo na plano iz svojih domov v Ljubljani in v drugih krajih Slovenije. Občutek, ki ga ne more vzbuditi noben slavnostni govor.

»Prvič sem šel slučajno, zdaj pa grem na pohod vsako leto«, pravi marsikateri od že »tradicionalnih« saturnuških pohodnikov. Letos je za tablo z napisom »Saturnus« koračilo okrog 400 ljudi; mnogi člani našega kolektiva so s seboj pripeljali tudi svoje družine. Mrtvih ni bilo, preveč utrujenih pa tudi ne, saj zložen dve in polurni sprehod še nikomur ni škodoval - polurni odmor z malico na Golovcu pa je tudi najbolj krhkim vilil novih moči.

Udeležba kaže, da so najbolj navdušeni hodci še vedno v tozdu Orodjarna in vzdrževanje. Lani so v trajno last prejeli prehodno zastavico, letos pa so začasno spravili prehodni pokal. Na pohod je šlo 48 delavcev ali 18 odstotkov zaposlenih. Iz DSSS se je pohoda udeležilo 33 delavcev (14 % zaposlenih), iz Embalaže 80 delavcev (10 % zaposlenih) in iz Avtoopreme 40 delavcev (6 % zaposlenih).

Vita C.

Rešitev križanke

Nagrade za pravilno rešitev križanke v 4. številki Glasa Saturnusa prejmejo: 1. Janez Prašnikar, 2. Rajko Petrič in 3. Stanislav Černe. Nagrade čakajo v informativni službi.

Pravilna rešitev praznične križanke

veti. Zase moram reči (tako pa čuti jo tudi kolegi), da se po teku izvrstno počutim, nabit sem z novo notranjo energijo. Počutim se lahkotneje, bolje in to je morda največja nagrada.«

Kakšni pa so vaši načrti?

»Tekaske vrste v Saturnusu še okrepiti in motivirati za stalno vadbo. Jeseni, 5. oktobra se udeležiti teka štafet na Brdu pri Kranju, na katerem bo v ekipi sodelovalo 8 članov in ena članica. Tekalci bodo iz vseh TOZD in DSSS.«

GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO v nakladi 2400 izvodov. Ureja ga uredniški odbor Joško Čuk (predsednik), Bojan Falež, Vojko Faktor, Ivo Frbežar, Franc Levec, Slavko Mahne, Miro Miklič, Marija Petranovič, Ljuba Radič in Janez Žabjek. Glavni in odgovorni urednik Vita Cajnko. Naslov uredništva Saturnus, informativna služba, 61110 Ljubljana, Ob železnici 16. telefon 444 466 int. 225. Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir. Po mnenju sekretariata za informacije IS skupščine SR Slovenije, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

Na partizanskem maršu je saturnuška trojka nosila štartno številko 1.

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve križanke pošljite v informativno službo do 17. junija 1985. Trem reševalcem bomo za pravilno rešitev z žrebom podelili tri nagrade:

1. kolesarski komplet
2. svetilko za vzvratno vožnjo
3. kolesarski žaromet

Rešitev križanke iz prejšnje številke in pa kdo je dobil nagrado, preberite na 7. strani.

	LPTER	TEMEJNJI ZAKON DRŽAVE	GLEDA-LIŠKO DELO	NOGOMETNI STADION V LOUBOU	REKA V SRBIJI	VIŠJA VZPETINA	VIRVITICA	REVUJA ZA MLADE	JEZERO V AFRIKI	SLOV. GIBIGRALEC NO	VRSTA ACETATNE CELULOZE	ŠPANIJA	KOLIČINA DOLOČENA S SILO NA PLOS. ENOTE	ČEŠKI ZGODOVINAR TIRI	MESTO V ČSSR	ŽELEZNIŠKI VOZ	ŽELJAZAT, URAVI (HNO ₃)	NATRIJ
	SLOVENSKI SKLADATELJ ALOJZ											ORODJE ZA PREKOPAVANJE						
	STAJA V PLANJINI								JEZERO V ETIOPIJI				PI. FIKI IN ASTRONOMI. PESNIK PIETRO					TINE NOVAK
	BELOČEK KI TOU GLAVIČEM SIMFONIJA RINSKORS.								EINSTEINIJ REKA V ITALIJI		DASTUNSKA BOLEZEN TABLA, PLOŠČA							
52. H	GLAVNO MESTO V NIKARAGUI	REKA V BURMI	MEJNO ZAHSTVO VODNA ŽIVAL		GOLMAN	REKA V SIBIRIJI CHAPLINOVA VDOVA							VRH V TOLALPAH JAPANSKI KATJEVNIK					
	REKA V ISTRI			MESTO NA PORTOGAL. JUŽNI SADEŽ					BREZBAVEN PLIN PRISTAŠ LAHAIZMA					UNITED STATES				
	GRŠKI DIDAKTIČNI PESNIK			AUG. PESNIK GEORGE STADION V BUDIMPEŠTI					LOCO SIGILLI DREVESNICA V LJUBJANI			GRŠKA ČRKA						
	NAMERA					NETRNI JOPIČ SREDOBEN. RASTLINA						GRŠKA ČRKA GORSKI VRH						
	AVELLINO		TEBALDI ŽIVALSKO TRUPLJO						SED. ME MIZA AMERIKISA KRAJEC					DOKTOR (OBRAT)				
	AUSTRIJSKI NOGOMET. KLOB			REKA V SLOVENIJI TROPSKI KOŠČAR			ŽUSELKA KO BOLEČE PIČI BOMBARNA TRAVIJA				TEMEJNJA ORGANIZAC. BIVŠE NEGA DELA SAUKAC READ							
	KAČA VELIKANKA			NAMIJA									UMETNOST (LATIN.) ALUMINIJ			ČEŠKO MOŠKO IME	DELOVNA ORG. KI DARUJE	MINERAL TITAN
	VERDIJEVA OPERA			ALVINON ALEŠ BEBLER		PIŠAČA ST. SLOVANOM NEM. FILOZOF RICHARD			DRŽAVNI SVET V STAREM RIMU					VAJNOVET. NAČIN OBLAČENJE				
	GLAS SATURNUSA	KOTERIJA	TROPSKA PAPIGA OBER		FRAN. FILM. IGRALEC JACQUES SPOVOIGRA				KLADBA ZA SEVAJTE DIN AVSTRIJA					MESTO V ANGLIJI SOUČNA ORG. ST. GRKOV				
	UMIVALNIK					TOVARNJA V VEČOAH RAZLIČNA DOBLAGIJA										ŽENSKO IME		
	DOMAČA ŽIVAL			UPLJENJENA ŽIVAL VRSTA PAKKA				IZDELEK LJUBLJ. MLEKARNI	BODEČ PLEVEL						KARLOVAC		ARABSKI ŽREBEC KRAJ V SLOVENIJI	
	HIMALAJSKA KOZA			MATERIAL S KATERIM TESUJIMO											ELZBERG			
	ODANJE		GLAS SATURNUSA	100 m ²		ZADNIK BRUTO REG. TONA												
				MORSKA ŽIVAL MEČLENAR														GLAS SATURNUSA
				MESTO V ITALIJI			KUTINA DIVJA MACKA		DRŽAVA V ŽDA	OGROBTE IZ DESK PRI BETONIZIRANU (UNOŽ.)	KALCIJ TORINO			6. IN 15. ČRKA		BOLAN ČLOVEK		SREBRO
				NARAVA				URADNIK, PISAR MORSKI RAK						VEK PLENJINJA NA ŠPAN. BREGU				
			TONJA TROPSKA RASTLINA		NOL	SILICIJ AUBELJ VIKTOR		POBOČEVANEC POLOPICE								OGULIN RAZLIČNA SAMOGLAS.		
							KLAVORA JERMEJ ZA SABLJO					USTVICEN GLAS VEKLIK						DEČEK S ČODEŽNO SVETILKO
BOR		REKA V FRANCIJI	MESTO V BOSNI ELISA MARTINELLI					SLOVENSKI ŽBARNIK IVAN TROŠA II KATER JE OS. GIB. SOVA						OCENITEV				
	ŠPANSKI PISATELJ MATEO				SATIRIČNO POEM. LITER. DELA PLAVALNI KLOB										RAZLIČNA SOGLASNICA KANANSKI POPEVIKAR PAUL		ILJUŠIN MESTO V ROMUNIJI	
	GEOMETRIJSKI LIK			ŽELJAZNI ENCIJ	TROPSKI PTIC DOBA, VEK					TENOR	ITALIJAN. TV GRŠKA ČRKA				LUKA V IZRAELU MIRANDA			
TANTAL			KOSIGIN OSEBNI ZAIMEK					PANČENO	ALKALOD V ČAJU AUDREJ WARTIGAL						IRIDIJ ZAČETEK AZBUKE			NEMOČNA KONVAČIČ ANTE
IZDELOVALEC OROŽJA						MOŠTVO DUŠIK												
MONGOLSKI JLAJARSKI VASLOJ			BIVŠI GOLMAN VELIKE BRITANIJE					ZAVADLAV							PRISTANIŠČE V IRANU			